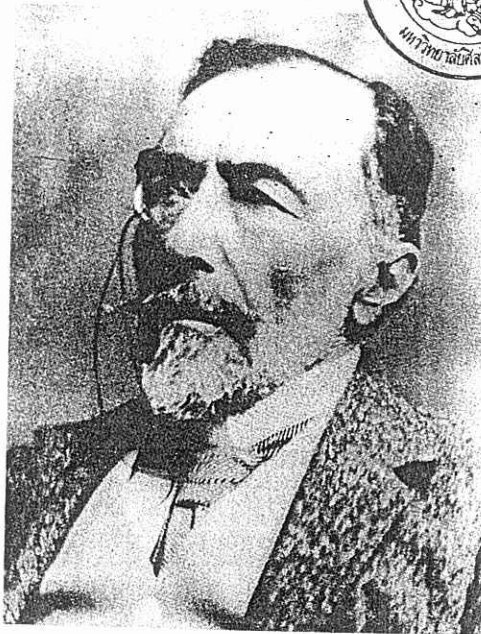

จักรวรรดินิยม : เขามีชีวิต และงานประพันธ์ ของโจเซฟ คอนราด*

กัณฑ์เอก จารุรักษา**

โจเซฟ คอนราดถ่ายไว้เมื่ออายุ ประมาณ ๗๐ ปี

วรรณกรรมเกี่ยวกับอาณานิคมเป็นวรรณกรรมที่ฉีกแนวออกไปจากความซ้ำซากของวรรณกรรมอังกฤษสมัยวิกตอเรียซึ่งให้ความสนใจให้กับประเด็นความขัดแย้งทางชนชั้นในสังคม ความขัดแย้งทางผิว เชื้อชาติและวัฒนธรรมเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างจริงจังในวรรณกรรมอังกฤษตอนปลายศตวรรษที่ ๑๙ และต้นศตวรรษที่ ๒๐ อันเป็นช่วงเวลาที่จักรวรรดินิยมกำลังเติบโตเต็มที่ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกเลยที่นักเขียนนวนิยายอังกฤษจำนวนมากในสมัยนั้นหยิบประเด็นดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาพิเคราะห์ในงานวรรณกรรมของตน โจเซฟ คอนราด (Joseph Conrad) เป็นนักเขียนระดับแนวหน้าคนหนึ่งของอังกฤษที่เสนองานวรรณกรรมสะท้อนภาพลักษณ์ของจักรวรรดินิยมได้อย่างดีเยี่ยม เขาสามารถทำหน้าที่เสมือนกระจกเงาสะท้อนมุมมองของจักรวรรดินิยมออกมาได้อย่างชัดเจนเนื่องจากเขาเคยผ่านและพบเห็นแสนยานุภาพของจักรวรรดิทั้งหลายตามส่วนต่าง ๆ ของโลกตั้งแต่เยาว์วัย เขาก็อกำเนิดและเติบโตมาในสมัยที่อำนาจจักรวรรดิเกร่งกล้าเต็มกำลัง ตลอดชีวิตเขาต้องประสบกับแรงกดดันของลัทธิที่มีต่อประเทศชาติของเขา ต่อผู้คนรอบข้าง ต่อครอบครัว และต่อตัวของเขาเอง จึงกล่าวได้ว่าคอนราดกับลัทธิจักรวรรดินิยมมีความเกี่ยวพันกันอยู่จนแทบจะแยกออกจากกันได้ยาก

* บทความเรื่องนี้ได้ศึกษาจากงานสำคัญของคอนราด ๕ เรื่อง คือ *Almayer's Folly*, *An Outcast of the Islands*, *Lord Jim*, *Heart of Darkness* และ *The Rescue*

** อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คอนราดเกิดเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ค.ศ.๑๘๕๗ ที่เมืองแบร์ดิเชฟ (Berdichev) ซึ่งอยู่ในเขตการครอบครองของรัสเซียในสมัยนั้น^๑ เขาเติบโตอยู่ท่ามกลางสภาพการณ์นำหตุและโหดร้าย วัยเด็กของเขาจึงเป็นวัยที่พบเห็นเงาดำของการปฏิวัติและการเคลื่อนไหวเรียกร้องอิสรภาพของกลุ่มผู้รักชาติโปแลนด์ อพอลโล คอร์เซนีออฟสกี (Apollo

Korzeniowski) ผู้เป็นบิดาของคอนราดร่วมอยู่ในขบวนการนี้ด้วย อพอลโลทุ่มเทพหวิทยสินเงินทองให้กับการกู้เอกราชจนสิ้นเนื้อประดาตัวและต้องอพยพครอบครัวไปเมืองวอร์ซอ (Warsaw) การอพยพในครั้งนั้นมิได้หมายความว่าอพอลโลต้องการหนีหรือวางมือจากการต่อสู้ ตรงกันข้ามเขากับเพื่อน ๆ หลายคนก่อตั้งสมาคมลับและก่อการจลาจลขึ้นเป็นระยะ ๆ ทว่าการจลาจลทุกครั้งก็ก่อขึ้นประสบความสำเร็จล้มเหลวและถูกปราบปรามลงอย่างราบคาบเมื่อต้นปี ค.ศ.๑๘๖๓ สมาชิกจำนวนมากของสมาคมรวมทั้งอพอลโลและภรรยาของเขาถูกจับกุมดำเนินคดี ในที่สุดอพอลโลและครอบครัวถูกเนรเทศไปเมืองโวลกดา (Vologda) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอันหนาวเหน็บของไซบีเรีย

ระหว่างการเนรเทศ ครอบครัวของคอนราดต้องประสบความทุกข์ยากนานัปการ นับตั้งแต่ระยะทางอันยาวไกลไปจนถึงสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็น คอนราดซึ่งมีอายุเพียง ๔ ขวบในขณะนั้นเกือบเสียชีวิตลงด้วยโรคปอดบวมระหว่างการเดินทาง เอเวลีนา บอโบรฟ สก้า (Evelina Bobrowska) มารดา

^๑ โปแลนด์ถูกมหาอำนาจต่าง ๆ ทางยุโรปอันได้แก่รัสเซีย ออสเตรีย และปรัสเซียเข้ารุกรานและแบ่งแยกดินแดนถึง ๓ ครั้งคือในปี ค.ศ.๑๗๗๒, ๑๗๙๓, และ ๑๗๙๕ ภายหลังการประชุมใหญ่แห่งเวียนนา (Congress of Vienna ค.ศ.๑๘๑๔-๑๘๑๕) โปแลนด์ถูกแบ่งแยกดินแดนอีกครั้งโดยที่รัสเซียเป็นผู้ครองดินแดนส่วนใหญ่เอาไว้ แม้โปแลนด์จะได้รับเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ โปแลนด์ยังต้องสูญเสียดินแดนมากมายให้กับรัสเซียตามข้อตกลงแนวพรมแดนเคอร์เซิน (The Curzon Line) ที่ มาร์ควิส จอร์จ นาทานีล เคอร์เซิน (Marquess George Nathaniel Curzon) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษเสนอต่อที่ประชุมสันติภาพ (ค.ศ.๑๙๑๙) เพื่อยุติกรณีพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างประเทศทั้งสอง.

ของคอนราดล้มป่วยลงด้วยโรควัณโรคและจบชีวิตลงในปี ค.ศ.๑๘๖๕ ขณะที่คอนราดมีอายุเพียง ๘ ขวบ ความตายของเอเวลีนาบีบคั้นจิตใจของอพอลโลและคอนราดมาก ความสูญเสียอันใหญ่หลวงนี้ยังผลให้อพอลโลเจ็บซึมและสุขภาพทรุดลงอย่างเห็นได้ชัด เขาพาคอนราดกลับไปตั้งรกรากที่ยูเครนอีกครั้งทันทีที่รัสเซียอนุญาต ครั้งนี้อพอลโลตัดสินใจอยู่ที่เมืองคาร์โค (Cracow) ทุ่เมเวลาที่เหลือทั้งหมดให้กับบุตรชายคนเดียวของเขา ระยะเวลาเป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่เด็กวัย ๑๑ ขวบต้องเผชิญกับความสูญเสียอันยิ่งใหญ่เป็นคำรบที่สอง คอนราดเริ่มหวาดวิตกเพราะเขาตระหนักดีว่านี่คือช่วงสุดท้ายของบิดา เขาถ่ายทอดความรู้สึกขมขื่นนี้ลงในบทความ “In Poland Revisited” ความตอนหนึ่งว่า

ผมไม่ทราบเหมือนกันว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับผม หากผมไม่ใช่เด็กที่ใช้ชีวิตอยู่กับการอ่าน...พอดกเป็นผมได้รับอนุญาตให้ย่องไปกล่าววาทะวิเศษกับร่างที่เอนนิ่งอยู่บนเตียงในห้องคนไข้ แต่ก็ไม่บ่อยนัก คุณพ่อไม่อาจแสดงอาการรับรู้การมาของผมได้เท่าไรนัก นอกจากจะกลอกตาไปมาอย่างช้า ๆ ผมจะแตะริมฝีปากลงบนหลังมืออันเย็นเฉียบที่วางอยู่บนผ้าห่มด้วยความเคารพ แล้วค่อยย่องออกมา เดินไปห้องนอนซึ่งอยู่สุดทางเดินของเด็ก และบ่อยครั้ง แต่ก็ไม่เสมอไป ที่ผมจะนอนร้องไห้จนผล็อยหลับไป^๒

เหตุการณ์อันขมขื่นนี้ฝังลึกอยู่ในความทรงจำของคอนราดตลอดมา เขาต้องเผชิญ

กับความวิบัติของบ้านเกิดเมืองนอนและความยากเข็ญของครอบครัว เขาสูญเสียบิดาไปอีกคนเมื่อปี ค.ศ.๑๘๖๘ เขาจึงกลายเป็นเด็กกำพร้าไปเมื่ออายุเพียง ๑๑ ปี ทาเดอุช บอโบรฟสกี (Thaddeus Bobrowski) ผู้เป็นลุงเดินทางมารับคอนราดไปเลี้ยง จนกระทั่งคอนราดตัดสินใจเดินเรือออกทะเล

ทาเดอุชมีส่วนเสริมแต่งความรู้สึกนึกคิดและบุคลิกภาพของคอนราดอยู่ไม่น้อย คอนราดซึมซับเอาลักษณะความมีเหตุผลและการมองปัญหาตามความเป็นจริงมาจากลุง ในขณะที่เขาได้รับเอาความเป็นคนช่างฝันมาจากบิดา ทาเดอุชมักจะกล่าวย้าให้เขาฟังอยู่เสมอว่าอพอลโลเป็นคนหลงใหลในเกียรติยศ การเรียกร้องเอกราชของอพอลโลนั้นกระทำให้ไปเพื่อตัวเองมากกว่าเพื่อสังคม เขาหวังเกียรติยศชื่อเสียงมากจนมองข้ามความสุขของครอบครัวไป^๓ จากการที่คอนราดได้รับการเลี้ยงดูและอบรมจากบุคคลทั้งสองที่มีบุคลิกต่างกันเช่นนี้ ความขัดแย้งและความสับสนทางความคิดจึงเกิดขึ้นในตัวของเขา และเขาก็ถ่ายทอดความรู้สึกนี้ออกมาอย่างชัดเจนในตัวของจิม (Jim) ซึ่งเป็นตัวละครเอกในนวนิยายเรื่อง **Lord Jim** สภาพความกดดันทั้งภายนอกและภายในที่คอนราดเผชิญมาเป็นเวลานานทำให้เขาเกิดความรู้สึกเบื่อและหดหู่กับการต่อสู้อย่างไร้ความหวังของชาวโปแลนด์มากจนกระทั่งเขาต้องตัดสินใจ

^๒ Joseph Conrad, “In Poland Revisited” in *Notes on Life and Letters* (London : J.M. Dent and Sons., 1967), p.168.

^๓ John A. McClure, *Kipling & Conrad : The Colonial Fiction* (Combridge : Harvard Univ. Press, 1981), p.85.

เดินทางออกจากประเทศของตน

การ ‘หนี’ ออกจากโปแลนด์ของเขา มิได้หมายความว่าเราสามารถหันหลังให้ จักรวรรดินิยมที่เขาพบเห็นมาตั้งแต่เด็กได้ ตลอดระยะเวลาสองทศวรรษที่เขาใช้ชีวิตอยู่กับการเดินเรือนั้น เขากลับเดินทางเข้าไป พบเห็นและสัมผัสกับอาณานิคมของมหาอำนาจมากมายในส่วนต่าง ๆ ของโลก ช่วงปี ค.ศ.๑๘๗๕-๑๘๗๖ เขาเดินทางไปหมู่เกาะ อินดีสตะวันตก ค.ศ.๑๘๘๓-๑๘๘๘ เขาแล่นเรือไปตามสถานีการค้าอันยิ่งใหญ่แถบ ตะวันออกไกล การเดินทางครั้งที่เลวร้ายที่สุดของเขาเกิดขึ้นเมื่อคราวที่เขาเดินทางเข้าไปเห็นความป่าเถื่อนของคนชาวในแอฟริกา เมื่อปี ค.ศ.๑๘๙๐^๔ เขาล้มป่วยลงหลังเดินทาง กลับออกมาด้วยความหดหู่ และต้องนอนพักรักษาตัวอยู่ระยะหนึ่ง หลังจากฟื้นไข้เขาใช้ชีวิตอยู่กับการเดินเรืออีกสองปีก่อนจะเดินทางกลับไปตั้งรกรากอย่างถาวรที่อังกฤษ เริ่มต้นใช้ชีวิตนักประพันธ์อย่างจริงจังจนกระทั่งเสียชีวิตลงที่เมืองแคนเทอร์เบอรี เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ค.ศ.๑๙๒๔

การเดินทางในแต่ละครั้งของคอนราด นำเขาเข้าไปรู้จักนักจักรวรรดินิยมมากมาย รวมทั้งบรรดาคนขาวที่เดินเรือค้าขายหรือ

เข้ามาอาศัยอยู่ตามอาณานิคมต่าง ๆ การได้พบได้รู้จักพูดคุยหรือได้ยินได้ฟังตำนาน เรื่องราวของคนขาวในดินแดนอาณานิคมทำให้เขาสนใจชีวิตคนเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น เขาศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของคนขาวเหล่านั้นในเชิงจิตวิทยา ก่อนจะถ่ายทอดออกมาเป็นตัวละครต่าง ๆ ในเรื่องสั้นและนวนิยายของเขาในเวลาต่อมา^๕ เขาสะท้อนภาพของคนขาวในงานของเขาออกมาในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่าคนขาวตามอาณานิคมต่าง ๆ มักจะเป็นคนเพื่อผืนหลังดี และมองข้ามจุดบกพร่องของตัวเองไป ความหยิ่งโสกับความมัวเมาในเกียรติยศ ชื่อเสียง และความมั่งคั่งคือต้นเหตุที่นำความหายนะมาสู่คนพื้นเมือง รวมทั้งตัวคนขาวเองด้วยอย่างคาดไม่ถึง

ผู้คนจำนวนมากปักใจเชื่อว่าคอนราดคือนักเขียนต้วมค้งคนหนึ่งของโลกที่ผลิตงานวรรณกรรมอาณานิคมออกมาเพื่อโจมตีและต่อต้านจักรวรรดินิยม บ้างก็กล่าวว่าเขาคือผู้ทำนายความล่มสลายของลัทธิดังกล่าว ทว่าเมื่อศึกษาผลงานของเขาอย่างละเอียดแล้ว จะพบความจริงข้อหนึ่งว่าคอนราดมีทัศนะไม่แน่นอนเกี่ยวกับลัทธินี้ เขากล่าวโจมตีลัทธินี้ในบางครั้งและแสดงความชื่นชมในบางคราว ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่เห็น

^๔ แอฟริกาเป็นดินแดนที่คอนราดได้ผจญมาตั้งแต่เล็กกว่าเมื่อโตขึ้นเขาจะได้ไปที่นั่นสักครั้งหนึ่ง เขาถ่ายทอดความรู้สึกนี้ผ่านตัวละครที่ชื่อ มาร์โลว์ (Marlow) ในนวนิยายขนาดสั้น (Novella) เรื่อง Heart of Darkness ทว่าความฝันของเขาต้องพังทลายลงเหมือนกับความฝันของมาร์โลว์ เมื่อเขาเข้าไปเห็นการทารุณกรรมของคนขาวที่กระทำต่อคนพื้นเมืองในเขตเบลเยียม-คองโก (Belgian-Congo).

^๕ McClure, Kipling & Conrad., pp. 87-88.

ได้ชัดก็คือเขามักจะยกย่องจักรวรรดินิยมของอังกฤษ ทั้งนี้อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่เขาได้รู้จักพบเห็นนักจักรวรรดินิยมอังกฤษที่ดีในระหว่างเดินเรืออยู่แถบคาบสมุทรลาโย สิงคโปร์ และเกาะบอร์เนียว กรอบกับการที่เขาได้ฟังตำนานที่ดั่งงามของเซอร์ เจมส์ บรูค (Sir James Brooke) นักจักรวรรดินิยมชาวอังกฤษที่ชาวพื้นเมืองยกย่องและขนานนามให้ว่า “ราชาแห่งซาราวัก” (The Raja of Sarawak)^๖ ความเชื่อและความคิดที่ว่านักจักรวรรดินิยมของอังกฤษมีความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่ออาณานิคม และต่อตัวเองจึงเกิดขึ้นในตัวของเขา ความรู้สึกนี้คงอยู่กับเขาตลอดมาแม้เขาจะเข้าไปพบความโหดร้ายของจักรวรรดินิยมในแอฟริกาแล้วก็ตาม เขาเคยเขียนยกย่องนักจักรวรรดินิยมของอังกฤษในบันทึกเล่มหนึ่งของเขาว่า “ในบรรดาชาติต่าง ๆ ที่เข้าไปยึดครองดินแดนโพ้นทะเลตามข้ออ้างที่ว่าต้องการเข้าไปพัฒนา (อนารยประเทศ) นั้น อังกฤษเพียงชาติเดียวส่งคนซึ่งสามารถคุมยอดถึงดินแดนที่เขาเข้าไปอยู่และทำงานแข่งขันได้อย่างเต็มภาคภูมิ”^๗

ต่อข้อสงสัยที่ว่าคอนราดเคยรับรู้ข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมด้านลบของนักจักรวรรดินิยมที่เขาชื่นชมบ้างหรือไม่นั้น คงไม่มีใครสามารถตอบยืนยันได้ ทว่าเขาเสนอภาพของคนชาวตามอาณานิคมต่าง ๆ ออกมา

หลายรูปแบบในงานของเขา บ้างก็เป็นคนขาวที่มีอุดมการณ์สูงส่ง บ้างก็เป็นคนขาวที่เข้ามาด้วยความเพ้อฝัน บ้างก็เป็นคนขาวที่เข้ามาด้วยความละโมภและหวังจะกอบโกยทุกอย่างกลับไปให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าคนขาวของเขาจะแตกต่างกันเช่นไร ทุกคนต่างเดินไปสู่จุดจบอันน่าสะเทือนใจพร้อมกับทั้งความหายนะไว้ให้ชนพื้นเมืองเหมือนกัน การเสนอภาพของคนขาวออกมาเช่นนี้มีได้หมายความว่าเขามุ่งโจมตีลัทธิจักรวรรดินิยมซึ่งมีหลักการอันน่าเลื่อมใส แต่เขาต้องการโจมตีวิธีการที่คนขาวนำเอาลัทธิดังกล่าวไปปฏิบัติไม่สอดคล้องกับหลักการและเป้าหมายของลัทธิมากกว่า หลักการและเป้าหมายอันน่าเลื่อมใสของลัทธิจึงเป็นเพียงหน้ากากที่คนขาวสวมไว้เพื่ออำพรางเป้าหมายอันชั่วร้ายของตัวเอง ชนพื้นเมืองตามอาณานิคมต่าง ๆ จึงกลายเป็น “เหยื่อ” ผู้เคราะห์ร้ายของคนขาวไปโดยสิ้นเชิง

นักจักรวรรดินิยมที่ดีตามทัศนะของคอนราดมิใช่เป็นเพียงคนขาวที่เข้าไปอยู่ในอาณานิคมแห่งหนึ่งเป็นระยะเวลานานหรือเป็นคนขาวที่ตั้งใจจะเข้ามาพัฒนาดินแดนด้อยพัฒนาเท่านั้น แต่ต้องเป็นคนขาวที่มีความผูกพันต่ออาณานิคมของตนเช่นเดียวกับที่เขามีต่อประเทศของเขา เขาต้องทำตัวเสมือนหนึ่งชาวอาณานิคม (colonists) ไม่ใช่ผู้มีชัยเหนือชนพื้นเมือง (conquerors) แต่ดู

^๖ Avrom Fleishman, *Conrad's Politics : Community and Anarchy in the Fiction of Joseph Conrad* (Baltimore : The John Hopkins Press, 1967), pp. 99-102.

^๗ Conrad, *Notes on Life and Letters*, p.85.

จะเป็นไปได้ยากที่นักจักรวรรดินิยมทุกคนจะมีอุดมการณ์สูงส่งและเดินอยู่ในกรอบความคาดหวังที่คอนราดตีไว้ แม้แต่คนชาวที่มีความตั้งใจดีงามในงานของคอนราดยังโยนอุดมการณ์ทั้งหมดทิ้งเมื่อกิเลสตัณหาเข้าครอบงำ งานหลายชิ้นของเขาสะท้อนให้เห็นว่าความล้มเหลวและความวิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอาณานิคมไม่ได้มีต้นตอมาจากคนพื้นเมืองหรือสภาพแวดล้อมที่คนชาวไม่คุ้นเคย ทว่าทุกอย่างเกิดจากจุดบกพร่องหรือจุดอ่อน (flaws) ของคนชาวเองทั้งสิ้น

Almayer's Folly (ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๕) เป็นนวนิยายเรื่องแรกของคอนราดที่สะท้อนให้เห็นความล้มเหลวของคนชาวในอาณานิคมที่ห่างไกลความเจริญ อัลเมเยอร์ (Almayer) เป็นคนชาวที่เดินทางเข้ามายังอาณานิคมอันไกลโพ้นพร้อมกับความละโมภและความเพ้อฝันที่จะครอบงำเอาทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อสร้างฐานะของตนเองให้มั่งคั่งก่อนจะกลับไปตั้งรกรากที่ยุโรป ความละโมภของเขาเผยออกมาให้เห็นตั้งแต่แรกเริ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่ในแซมเบียร์ (Sambir)^๔ เขายอมแต่งงานกับหญิงชาวมาเลย์คนหนึ่งซึ่งเป็นบุตร

บุญธรรมของทอม ลินการ์ด (Tom Lingard)^๕ แม้จะรู้สึกกระอักกระอ่วนใจเต็มที่ก็ตาม ความรู้สึกดังกล่าวลดลงเมื่อลินการ์ดยื่นข้อเสนอที่จะยกกิจการค้าของเขาในแซมเบียร์ให้ภายหลังการแต่งงาน ทว่าความฝันของอัลเมเยอร์ไม่อาจจะเป็นจริงขึ้นมาได้

Almayer's Folly เปิดเรื่องขึ้นตอนที่ธุรกิจการค้าของอัลเมเยอร์กำลังง่อนแง่นและใกล้จะถึงจุดจบเต็มที่ ความล้มเหลวทางการค้าของเขาเกิดขึ้นหลังจากที่ลินการ์ดนำวิลเลมส์ (Willems) เข้ามาช่วยอัลเมเยอร์ดูแลกิจการค้าในแซมเบียร์ เหตุการณ์ตอนนี้ปรากฏอยู่ใน *An Outcast of the Islands* (ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๖) ซึ่งเป็นผลงานชิ้นที่สองของคอนราดที่ชี้ให้เห็นจุดเสื่อมทางการค้าของอัลเมเยอร์ที่เกิดจากการกระทำของคนชาวด้วยกันเอง

อัลเมเยอร์และวิลเลมส์เป็นคนชาวสองคนที่เข้ามาอาศัยอยู่แถบคาบสมุทรมลายูเป็นเวลานาน แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคนชาวทั้งสองไม่เคยทำสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อชนพื้นเมืองหรือชุมชนที่พวกเขาเข้าไปอยู่เลย ทั้งคู่มีความเย่อหยิ่งในความเป็นคน

^๔ แซมเบียร์เป็นชื่อที่คอนราดตั้งสมมุติให้กับเมือง ๆ หนึ่งบนหมู่เกาะมลายู.

^๕ ชาวอังกฤษที่เดินทางเข้ามาทำการค้าในคาบสมุทรมลายูจนกิจการค้ามั่นคงและเติบโตอย่างรวดเร็ว ตัวของเขาเองเป็นที่เคารพยำเกรงในหมู่ชนพื้นเมืองแถบนั้น และเขาก็เป็นตัวละครเอกในนวนิยายเรื่อง *The Rescue* (1920) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนวนิยายสองเรื่องแรกในลักษณะทวนซ้ำนาฬิกา กล่าวคือ *The Rescue* เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาณานิคมของลินการ์ดในสมัยแรกก่อตั้ง ส่วน *An Outcast of the Islands* จะเสนอเหตุการณ์ตอนที่การค้าของลินการ์ดเจริญรุ่งเรืองและถูกทำลายลงด้วยน้ำมือของวิลเลมส์ (Willems) ใน *Almayer's Folly* การค้าของลินการ์ดที่อัลเมเยอร์ดูแลอยู่ถึงจุดล่มสลายพร้อมกับการหายตัวไปของลินการ์ด.

ชาวของตนและเหยียดหยามชนพื้นเมืองว่าต่ำกว่าตน วิลเลมส์เป็นคนที่มีความทะเยอทะยานสูง ลินการ์ดนำเขาเข้ามาในแซมเบียเพราะความสงสารที่เขาถูกคนขาวและชนพื้นเมืองในมาคัสซาร์ (Macassar) ขับไล่ออกมา ส่วนอัลเมเยอร์เป็นคนขาวที่ละโมภและเผ่าครุ่นคิดที่จะยึดครองทุกอย่างไว้แต่ผู้เดียวจึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ที่อัลเมเยอร์เริ่มหวาดระแวงในตัววิลเลมส์นับแต่วินาทีแรกที่วิลเลมส์ก้าวเข้ามาอยู่บนสถานการณ์การค้าของเขา ความหวาดระแวงนี้เองทำให้อัลเมเยอร์ไม่ยินยอมให้วิลเลมส์ก้าวำงานขึ้นสำคัญ ๆ ของเขาและความหวาดระแวงนี้เช่นกันสร้างความไม่พอใจขึ้นในตัวคนขาวทั้งสอง วิลเลมส์หันไปร่วมมือกับราชาลาคัมบา (Raja La-camba) ซึ่งเป็นหัวหน้าชาวมาเลย์เผ่าหนึ่งทำการโค่นอำนาจทางการค้าของอัลเมเยอร์ลงด้วยการนำพ่อค้าอาหรับจากภายนอกเข้ามาทำการค้าแข่งกับอัลเมเยอร์ในแซมเบียตามเส้นทางลับและลัดที่ลินการ์ดเคยนำเขาเข้ามา การกระทำของวิลเลมส์ทำลายระบบการค้าแบบผูกขาดของลินการ์ดลงสิ้น เขากระทำการนี้ไปเพราะต้องการแก้แค้นอัลเมเยอร์และต้องการได้อิสซา (Aissa) บุตรสาวอดีตโจรสลัดมาเลย์มาครอบครอง

ตามข้อแลกเปลี่ยน^{๑๐} นับตั้งแต่นั้นมากิจการค้าของอัลเมเยอร์เริ่มล้มลุกคลุกคลานมาตลอด เขาไม่มีสติปัญญามากพอที่จะกอบกู้สถานการณ์ใด ๆ ได้คงปล่อยให้การค้าของเขาถอยหลังไปเรื่อย ๆ ท่ามกลางความยินดีปรีดาของชนพื้นเมืองที่ทนสภาพการกดขี่ของเขามาเป็นเวลานาน สิ่งเดียวที่เขาทำได้และกระทำมาตลอดคือวาดฝันไปไกลว่าวันหนึ่งเขาจะพบขุมทองค่าขนาดใหญ่ในป่าลึก จากนั้นเขาจะพาเนนา (Nina) บุตรสาวคนเดียวของเขาหนีจากสังคม อันป่าเถื่อนของชนพื้นเมืองที่นั่น บุตรสาวของเขาจะมีโอกาสแต่งงานกับคนที่เจริญแล้วทางยุโรป ความฝันของเขาพังครืนลงอีกครั้งเมื่อนินาหนีตามเจ้าชายมาเลย์เผ่าหนึ่งไปเนื่องจากเธอเบื่อชีวิตที่ซบเซาและเสแสร้งของคนขาวซึ่งเธอสัมผัสมาเมื่อคราวที่อัลเมเยอร์ส่งเธอไปศึกษาที่สิงคโปร์ อัลเมเยอร์ผิดหวังซ้ำสองเมื่อเขากลับมาพบว่าภรรยาพร้อมกับบริวารของเขาหนีไปสวามิภักดิ์ต่อลาคัมบาผู้ตั้งตัวเป็นศัตรูกับเขามาตลอด เขาถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังกับความเจ็บช้ำของอดีตและซากความฝันซึ่งวางเรียงรายอยู่เบื้องหน้าของเขา ในที่สุดเขาจึงตัดสินใจเผาบ้านพักชอมชอมของเขาและหลบเข้าไปขังตัวเองอยู่ใน “Almayer’s Folly”^{๑๑}

^{๑๐} ลาคัมบาและสมุนใช้ความสวของอิสซามาหลอกล่อให้วิลเลมส์ติดกับ เมื่อเขาลังโกลและลุ่มหลงในตัวของหญิงสาวมาก ตันหาราคะก็ทำให้เขาตาบอดและกระทำทุกสิ่งโดยขาดการยั้งคิด เมื่อได้อยู่ร่วมกันชั่วระยะหนึ่ง เขาเริ่มมองเห็นความป่าเถื่อนของเธอ จึงพยายามหนี เธอจึงต้องฆ่าเขาในที่สุดเพื่อที่จะให้เขาอยู่กับเธอในป่าแห่งนั้นตลอดไป.

^{๑๑} เรือนรับรองนักจักรวรรดินิยมที่อัลเมเยอร์หยุดสร้างกลางคันเมื่อชาวอังกฤษไม่ได้เดินทางเข้ามาในแซมเบียตามข่าวลือ Almayer’s Folly เป็นชื่อที่นักจักรวรรดินิยมชาวต่างชาติใช้เรียกเรือนหลังนี้เป็นการล้อเลียนอัลเมเยอร์ตอนที่พวกเขาผ่านเข้ามาอาศัยอยู่.

นอนหลับฝันเพื่อลืมความจริงที่โหดร้ายจนตาย

จิม (Jim) ในนวนิยายเรื่อง *Lord Jim* (ตีพิมพ์ครั้งแรกปี ค.ศ. ๑๙๐๐) เป็นตัวละครคนขาวอีกตัวหนึ่งที่คอนราดสร้างขึ้นมามีลักษณะคล้ายกับอัลเมเยอร์ตรงที่เป็นคนฝันเฟื่องและมีความละโมภอยู่ในตัว ทว่าความฝันและความละโมภของจิมจะต่างออกไป เขามักจะฝันอยู่ตลอดเวลาว่าเขาคือวีรบุรุษที่โดดเด่นในสายตาของผู้อื่น ทว่าจิมไม่เคยได้ขึ้นไปนั่งบนแท่นแห่งวีรบุรุษได้เลย เขาประสบความล้มเหลวมาตลอดไม่ว่าในเหตุการณ์บนเรือพัฒนา หรือเหตุการณ์ในปาตูซาน (Patusan)^{๑๒}

เหตุการณ์บนเรือพัฒนาเป็นเหตุการณ์ที่คอนราดจำลองมาจากคดีเรือเจดดาห์ (Jeddah)^{๑๓} เขาได้นำเอาเหตุการณ์ดังกล่าวมาลั่นกรอญกเป็นเรื่องราวตอนแรกของ *Lord Jim* ในเรื่องจิมและคนขาวอีกสี่คนจะต้องนำนักจาริกแสวงบุญชาวมุสลิมจำนวนแปดร้อยคนเดินทางไปกรุงเมกกะ ระหว่างทางเรือพัฒนาแล่นกระแทกโขดหินใต้น้ำทำให้ท้องเรือตอนหน้าแตก น้ำทะเลไหลทะลักเข้ามา บรรดาคนขาวยกเว้นจิมต่างพากันแก้เรือชูชีพโยนลงทะเลและเตรียมหนีเอาตัวรอด จิมกลับยืน

นิ่งด้วยความตื่นกลัว ภาพชาวมุสลิมแปดร้อยคนวิ่งหวีดร้องอย่างแตกตื่นบนเรือที่กำลังจะจมแล่นผ่านเข้ามาในห้วงนึกคิดของเขาจนกลายเป็นจินตภาพที่ทำให้เขากลัวมากยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อเขาได้ยินเสียงคนขาวบนเรือชูชีพตะโกนเรียกพรรคพวกของเขาคน

^{๑๒} เมืองสมมุติบนหมู่เกาะมลายู.

^{๑๓} เจดดาห์เป็นเรือรับจ้างที่รับส่งนักจาริกแสวงบุญชาวมุสลิม ๘๐๐ คน จากสิงคโปร์ไปยังเมืองเจดดาห์ เรือลำนี้เผชิญกับพายุลูกใหญ่จนเกิดอัปปางหลังจากเรือแล่นออกจากท่าไปเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๘๐ กัปตันเรือและลูกเรือต่างพากันทิ้งเรือพร้อมวางแผนจะเรียกเอาเงินประกัน ทว่าเรือถูกลากไปยังเมืองเอเดน (Aden) หลังจากนั้นก็กัปตันและบรรดาลูกเรือไปรายงานเรื่องการสูญหายของเรือพร้อมผู้โดยสารเพียงหนึ่งวัน การสอบสวนข้อเท็จจริงจึงเกิดขึ้นที่เมืองดังกล่าว.

หนึ่งกอบปรักกับเรือที่ไหวเอียง เขาจึงกระโดดลงจากเรือด้วยความสับสน

การกระโดดลงจากเรือพัฒนาไม่เพียงแต่จะเป็น “การกระโดดหนีความรับผิดชอบของคนขาว” ที่ระบุอยู่ใน “ภาระของคนผิวขาว” (The White Men’s Burden) แต่ยังเป็นสิ่งประจานความหวาดกลัว การทรยศต่อตัวเองและต่อกลุ่มชนที่ด้อยพัฒนา ในฐานะที่จิมเป็นคนขาวและนักเดินเรือคนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษ เขาอาจจะทำให้ชื่อเสียงของอังกฤษขจรไปไกลทั่วโลกได้หากเขาอยู่ช่วยชาวมุสลิมเหล่านี้จนถึงที่สุด ทว่าจิมกลับทำในทางตรงกันข้าม ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อตัวเอง ต่อประเทศชาติ และต่อคนขาวทั่วไป เขากับคนขาวคนอื่น ๆ บนเรือทรยศชนมุสลิมที่มอบความไว้วางใจและความศรัทธาให้อย่างเปี่ยมล้น พวกเขาเชื่อว่าไม่ว่าจะเกิดเหตุร้ายใด ๆ คนขาวสามารถคุ้มครองพวกเขาและนำทางพวกเขาไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย ด้วยเหตุนี้เองชาวมุสลิมทั้งหมดจึงนอนหลับสนิทโดยไม่รู้เลยว่าเกิดอะไรขึ้นกับเรือที่กำลังโดยสารอยู่

ข่าวการสละเรือที่มีผู้โดยสารแปดร้อยชีวิตของคนขาวแพร่กระจาย ก่อให้เกิดความกระเทปกระเทือนต่อชุมชนของคนขาวแถบเอเชีย การกระทำดังกล่าวถือเป็นการละเมิดหลักปฏิบัติของคนขาว (The Code of Conduct) ที่นักจักรวรรดินิยมตั้งขึ้นเป็นกฎควบคุมพฤติกรรมของคนขาว เพียงเพราะความ

ขลาดกลัวเท่านั้นที่ผลักดันให้จิมและคนขาวคนอื่น ๆ ละเมิดหลักปฏิบัติดังกล่าว ความผิดข้อนี้ตามหลอกหลอนจิมตลอดเวลา เขาจึงเข้ามอบตัวผู้คดี ในขณะที่คนขาวคนอื่น ๆ พากันหลบหนีไปหมด

การเข้ามอบตัวผู้คดีของจิมสร้างความหวาดวิตกและความเกรี้ยวโกรธให้เกิดขึ้นในหมู่คนขาวเพราะเขามองว่าจิมกำลังเผยแพร่บกพร่องและความล้มเหลวของคนขาวให้ชนพื้นเมืองเห็น นอกจากจิมจะต้องเจ็บซ้ำกับคำประณามของคนขาวด้วยกันแล้ว เขายังต้องขมขื่นกับรอยต่างปร้อยที่เกิดขึ้นกับตน ความฝันที่จะเป็นวีรบุรุษเลือนหายไปในวันพรุ่งนี้ มีเพียงมาร์โลว์ (Marlow) เท่านั้นที่เข้าใจเขาและเชื่อว่าการยึนกรานของเขาที่จะขึ้นศาลเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นถึงความเคารพที่เขามีต่อหลักปฏิบัติดังกล่าว แต่เขากลับได้รับผลร้ายจากการกระทำนี้ คนขาวต่างพากันรังเกียจและต่างบอกเล่ากันถึงเรื่องความผิดพลาดของเขา เขาต้องหนีผู้คนเหล่านี้ไปเรื่อย ๆ จนเริ่มตระหนักได้ว่าเขาไม่อาจอยู่ในสังคมของคนขาวที่ไม่เปิดโอกาสให้เขาได้แก้ตัวและลบรอยต่างปร้อยของตนได้อีกต่อไป เขาจึงต้องหนีเข้าไปในพายุหิมตามความช่วยเหลือของมาร์โลว์

พายุหิมเป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากชุมชนของคนขาวหลายร้อยไมล์และถูกตัดขาดจากโลกภายนอกด้วยป่าทึบเป็นระยะทางสามสิบไมล์ นอกจากนี้พายุหิมยังอยู่นอกเส้นทางเรือเมล์และเขตโทรสาร จึงเป็นการยาก

ที่จะมีการติดต่อกับโลกภายนอก จิมเป็นคน
 ชาวเพียงคนเดียวที่เข้ามาอยู่ในชุมชนแห่งนี้
 และทำการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้เดินไปตาม
 “จังหวะ” ของเขา จิมมีความสุขกับการอยู่ที่
 นี่มาก เพราะไม่เคยมีใครล่วงรู้ประวัติอัน
 ต่างปรือยของเขาประการหนึ่ง และชุมชนล้า
 หลังแห่งนี้มีอะไรมากมายให้เขาทำเพื่ออวด
 ความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชนพื้น
 เมืองตามที่เขานึกฝันอีกประการหนึ่ง เขามา
 ถึงพาทูซานในช่วงที่มีความแตกแยกวุ่นวาย
 ในเผ่าต่าง ๆ ของมาเลย์ เขาจึงสบโอกาสจัด
 การปราบปรามและสร้างระบบระเบียบใหม่
 ขึ้นในชุมชน ก่อให้เกิดความสงบสุข ความ
 ปลอดภัย และความมั่งคั่งขึ้นตามลำดับ ด้วย
 เหตุนี้เองชนพื้นเมืองต่างพากันเคารพรักและ
 นับถือจิมเสมือนหนึ่งเป็นพระเจ้าของพวกเขา
 พวกเขาต่างมอบชีวิตทั้งชีวิตไว้ในมือของ
 “ตวนจิม” (Tuan Jim)^{๑๔} ด้วยความเชื่อมั่น
 ว่าจิมสามารถคุ้มครองให้พวกเขารอดพ้น
 จากภัยอันตรายทั้งปวงได้ ทว่าความศรัทธาที่
 ชาวพาทูซานมีให้กับจิมเสมอมาเริ่มสั่นคลอน
 เมื่อเย็นเทิลแมน บราวน์ (Gentleman
 Brown) ซึ่งเป็นคนขาวจากภายนอกเดินทาง
 รุกล้ำเข้ามาและจิมกลับสั่งให้ชาวพาทูซาน
 ปล่อยเขาไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ว่าเขาจะใช้
 เล่ห์เพทุบายย้อนกลับมาทำลายชุมชนจน
 เสียหายยับเยินก่อนจะผละหนีไป

จิมกระทำผิดพลาดตั้งแต่คราวที่เขาฝึก
 ให้ชนพื้นเมืองเดินตามคำสั่งของเขาแต่

เพียงผู้เดียวจนติดเป็นนิสัยไปโดยไม่รู้ตัว
 ผลร้ายที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดมาก่อนก็คือ
 ชนพื้นเมืองเหล่านี้ขาดความมั่นใจและความ
 คิดที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้ลุล่วงลงได้
 ตอนที่บราวน์บุกเข้ามา จิมเข้าไปสำรวจป่า
 ลึกห่างจากชุมชน ชนพื้นเมืองจึงพากันตื่น
 ตระหนกและหวาดกลัวกันมาก พวกเขาเฝ้า
 นับวันรอคอยการกลับมาของจิม โดรามิน
 (Doramin) ซึ่งเป็นหัวหน้าเผ่าบูกิส (Bugis)
 ก็ดูหมดสิ้นอำนาจและความเชื่อมั่นในตัวเอง
 นับตั้งแต่จิมเข้ามา จึงไม่อาจสั่งการใด ๆ ได้
 คงมีแต่จูเอิล (Jewel) ซึ่งเป็นภรรยาชาวพื้น
 เมืองของจิมเท่านั้นที่สั่งการให้เดน วอริส
 (Dain Waris) บุตรชายของโดรามินยกกำลัง
 ออกไปดำนศัตรูไว้ แต่ทุกคนไม่เชื่อว่าวอริส
 จะสู้กับคนขาวได้เนื่องจากเขาเป็นชนพื้นเมือง
 ที่ไม่มีอำนาจวิเศษอย่างคนขาว พวกเขาจึง
 ตั้งตารอคอยจิมเพราะเชื่อว่าจิมเท่านั้นจะช่วย
 แก่สถานการณ์ทุกอย่างได้ ทว่าการกลับมา
 ของจิมกลายเป็นการเร่งให้ความวิตกเกิดเร็ว
 ยิ่งขึ้นไปอีก จิมปล่อยบราวน์ไปเพื่อพิสูจน์
 ความเป็นคนขาวของตัวเอง นอกเหนือ
 จากความสงสัยและความเข้าใจที่บราวน์
 ตกอยู่ในสภาพเดียวกับเขา กล่าวคือบราวน์
 เคยกระทำผิดและถูกตัดออกจากสังคมของ
 คนขาวเช่นเดียวกับเขา เหตุการณ์นี้ชี้ให้เห็น
 ชัดว่าแม้แต่คนขาวที่มีความตั้งใจดีจะช่วย
 พัฒนาดินแดนล้าหลังความเจริญอย่างจิม
 ยังไขว่เขวเมื่อเขาต้องเลือกเอาระหว่างชน

^{๑๔} ตวน (Tuan) เป็นภาษามลายูที่มีความหมายว่า “ท่าน” ใช้เรียกบุคคลที่ต้องให้ความเคารพนับถือมาก ๆ.

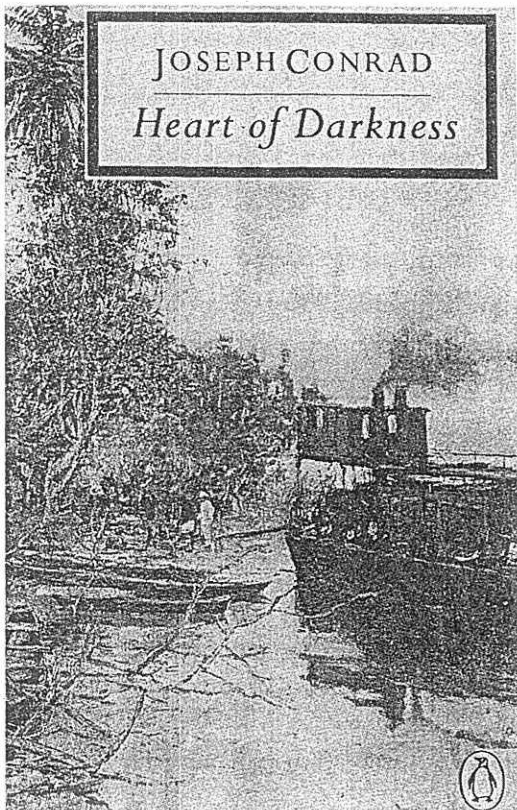
พื้นเมืองในความดูแลของเขา กับคนขาวซึ่งเป็นคนผิวเดียวกับตน วอร์สกับทหารของเขาจำนวนมากมายืนดูสังหารเมื่อบรวนนัยองกลับมาโจมตีและทำลายพาหุชานก่อนจะแล่นเรือหนีออกไป จิมผิดหวังและเสียใจมากที่ความฝันของเขาถูกทำลายลงอีกครั้งด้วยน้ำมือของคนขาวด้วยกันเอง

จิมตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากหลังจากที่บรวนนัยองหนีไปได้ เขามีทางเลือกอยู่สามทางคือ หนี หรือปราบปรามชนพื้นเมืองที่ต่อต้านเขา หรือกลับไปปรับผัดกับชนพื้นเมือง จูเอิลพยายามเกลี้ยกล่อมให้เขาหนีไปกับเธอ แต่ไม่สำเร็จ จิมตัดสินใจกลับไปปรับโทษทัณฑ์ของตนต่อหน้าชนพื้นเมือง เขายังตัวตายที่ค่ายของโตรามินด้วยความคิดว่านั่นเป็นหนทางเดียวที่จะไถ่บาปของเขาได้อย่างกล้าหาญเยี่ยงวีรบุรุษ ดังนั้นก่อนจะล้มลงกับพื้นเขาส่งรอยยิ้มอย่างเต็มภาคภูมิให้กับทุกคนราวกับเขาได้ประกอบวีรกรรมอันมีค่าควรแก่การยกย่อง เขาหาว่าไม่ว่าการตายของเขาไม่ได้ทำให้อะไรดีขึ้นมาเลย เพราะภายหลังการตายของเขา ความโกลาหลย่อมตามมาเมื่อบรรดาหัวหน้าเผ่าต่าง ๆ มีที่ท่าจะลุกขึ้นก่อศึกแย่งชิงอำนาจกันใหม่ การกระทำของจิมเป็นการกระทำที่มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนมากเกินไปจนลืมนึกถึงผลร้ายที่จะตกแก่ชนพื้นเมืองผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้น ความวิบัติของชุมชนในตอนจบเป็นเหมือนภาพสะท้อนความล้มเหลวของคนขาวในการนำหลักการของลัทธิจักรวรรดินิยมไปปฏิบัติ

ในดินแดนอาณานิคม

Heart of Darkness (ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๐๒) เป็นวรรณกรรมชิ้นเอกของคอนราดอีกชิ้นหนึ่งที่นำเอามุมมองที่มืดที่สุดมุมหนึ่งของลัทธิจักรวรรดินิยมมาตีแผ่ได้อย่างดีเยี่ยม เขาเขียนเรื่องนี้ขึ้นหลังจากกลับมาจากอัฟริกา การเดินทางเข้าไปในทวีปนี้ทำให้เขาพบตัวจริงของคนขาวที่มักจะเรียกตนเองว่า “อารยชน” เขาพบเห็นความปลิ้นปล้อนของคนขาวที่แสวงเข้ามาช่วยเหลือคนอัฟริกัน แต่ในความเป็นจริงนั้นทุกคนต่างหลังไหลกันเข้ามาดักดวงวัตถุดิบและทรัพยากรมีค่าของชนพื้นเมืองไปสิ้น นอกจากนี้คนขาวยังเข้ามาบังคับใช้แรงงานชนพื้นเมืองอย่างทารุณแล้วจ่ายเศษผ้า ลูกประคำ หรือลวดทองแดงเป็นค่าตอบแทน และโยนเศษขนมปังที่ชนพื้นเมืองเหล่านั้นไม่คุ้นให้เป็นอาหาร พวกเขาจึงเกิดอาการท้องร่วงและล้มเจ็บกันระนาว คนขาวจะปล่อยให้ชนพื้นเมืองนอนรอความตายอย่างทุกข์ทรมานท่ามกลางเปลวแดดร้อนระอุของกลางวันและความหนาวเหน็บของกลางคืน หรือไม่ก็ส่งปืนยิงให้ตายไปทันทีที่เห็นว่าคนเหล่านั้นไม่มีประโยชน์สำหรับพวกเขาอีกต่อไป คอนราดถ่ายทอดภาพอันโหดร้ายนี้ผ่านคำบอกเล่าของมาร์โลว์ ซึ่งเป็นตัวละครเอกตัวหนึ่งใน **Heart of Darkness** มาร์โลว์ได้รับมอบหมายให้เดินทางเข้าไปนำตัวเคิร์ตซ์ (Kurtz) ที่สถานีชั้นใน (The Inner Station) ออกมารักษาตัวตลอดเส้นทางที่เขาแล่นเรือเข้าไปตามแม่น้ำ

คองโก เขาพบเห็นการกระทำอันทารุณและ
ไร้มนุษยธรรมของคนขาวที่กระทำต่อชนพื้น
เมือง และต่อคนขาวด้วยกันเอง ความโหด
เหี้ยมของคนขาวจะทวีมากขึ้นตามระยะทาง
ที่มารโลว์ เดินทางลึกเข้าไปในทวีป

ที่สถานีชั้นนอก (The Outer Station)
มารโลว์เห็นคนขาวหลอกใช้แรงงานชนพื้น
เมืองที่ถูกกวาดต้อนออกมาจากหมู่บ้านต่าง ๆ
ชนพื้นเมืองเหล่านี้ต้องพลัดถิ่นฐานบ้านเกิด
ของตนมาสร้างทางรถไฟเจาะเข้าไปในทวีป
ทั้งวันทั้งคืนเพื่อเร่งสร้างเส้นทางให้คนขาว
เข้าไปกอบโกยงาช้างออกไปแปรเปลี่ยนเป็น
เงินที่ยุโรป ระหว่างพักอยู่ที่นี้ มารโลว์ต้อง

ทนดูสภาพความเป็นอยู่อันน่าหดหู่ของชน
พื้นเมืองที่ต้องทำงานหนักโดยมีโซ่ตรวนผูก
รัดข้อเท้าอยู่ราวกับนักโทษและล้มตายเป็น
เบือในแต่ละวันกับภาพของคนขาวที่โง่แต่
พยายามทำตัวฉลาดและศิวิไลซ์กว่าชนพื้น
เมืองด้วยการแต่งชุดโก้หรูเดินวางท่าไปมา
โดยไม่ทำอะไรที่เป็นแก่นสารเลย เมื่อสิ้น
ความอดทนเขารีบเดินทางออกจากสถานี
แห่งนี้ทันที ทว่าความชั่วร้ายของคนขาวไม่
ได้หยุดแค่สถานีชั้นนอก เขาเดินทางเข้า
ไปพบเห็นความเลวร้ายของคนขาวที่ดูจะ
เพิ่มมากขึ้นในสถานีชั้นกลาง (The Central
Station)

บรรดาคนขาวในสถานีชั้นกลางแสดง
ความชั่วร้ายของเขาออกมาในแผนกจัด
เคิร์ตซ์ ผู้จัดการสถานีวางแผนเจาะเรือที่จะ
นำมารโลว์เข้าไปยังสถานีชั้นในเพื่อให้มาร-
โลว์ต้องเสียเวลากับการซ่อมเรือและเข้าไป
ช่วยเคิร์ตซ์ไม่ทัน เขาต้องการกำจัดเคิร์ตซ์
ให้พ้นทางของเขาด้วยความอิจฉาริษยาที่
เคิร์ตซ์สามารถหางาช้างดี ๆ ได้มากกว่าเขา
หากเคิร์ตซ์ยังมีชีวิตอยู่ต่อไป บริษัทอาจจะ
ปลดเขาออกและแต่งตั้งเคิร์ตซ์ขึ้นเป็นผู้จ้
กการแทนเขาก็ได้ ความคิดของเขาสอดคล้อง
กับความเห็นของลุงของเขาซึ่งเป็นนักสอน
ศาสนาที่เดินทางเข้ามาอัฟริกาพร้อมนักสอน
ศาสนาคนอื่น ๆ อีกหลายคน มารโลว์เริ่มรู้
สึกหดหู่และไม่เข้าใจมากขึ้นเมื่อรู้ว่
นักสอนศาสนาเหล่านี้เข้ามาที่นี่ด้วยความละโมภ
เช่นเดียวกับคนขาวคนอื่น ๆ ความหดหู่ของ

มาร์โลว์ทริศนขึ้นเมื่อเขาบังเอิญได้ยืนผู้จัดการสถานีกับลุงของเขาคุยกันถึงแผนกำจัดเคิร์ตซ์ เขาเร่งซ่อมเรือและออกเดินทางมุ่งสู่สถานีชั้นในทันที

ก่อนมาร์โลว์จะเข้าไปถึงสถานีชั้นในเขาเคยได้ยินและได้ฟังเสียงเล่าขานของผู้คนกล่าวยกย่องเคิร์ตซ์ว่า เคิร์ตซ์คือทูตแห่งความเมตตา แห่งวิทยาการและความเจริญ เขาเป็นคนขาวอัจริยะที่มีความรอบรู้และเป็นคนขาวเพียงคนเดียวที่เดินทางเข้ามายังแอฟริกาพร้อมกับความมุ่งมั่นอันสูงส่งที่จะเปลี่ยนดินแดนมืดมิดแห่งนี้ให้สว่างด้วย “แสงประทีปแห่งอารยธรรม” คำเล่าขานที่มาร์โลว์ได้ยินมาอย่างหนาหูนี้กระตุ้นให้เขาเกิดความสนใจในตัวเคิร์ตซ์และคอยเร่งรีบให้ถึงวันที่จะได้พบเคิร์ตซ์ แต่เขาต้องตกใจและเสียใจเมื่อเดินทางถึงสถานีชั้นใน เขาตกใจเมื่อเห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างน่ากลัวในตัวเคิร์ตซ์ เขาเสียใจเมื่อเริ่มตระหนักว่าเคิร์ตซ์ไม่อาจไข “ปริศนามืด” ของแอฟริกาให้กับเขาตามที่เขาคิดความหวังไว้ได้อีก ภาพแรกของเคิร์ตซ์ที่ปรากฏแก่สายตาของมาร์โลว์นั้นเป็นภาพของชายอายุค่อนข้างมาก นั่งมาบนเสื่อที่แบกหามโดยชนพื้นเมือง ชนพื้นเมืองต่างแสดงความเคารพนบถแก่เคิร์ตซ์เสมือนเป็นพระเจ้าผู้ทรงอำนาจสูงสุดของพวกเขา เมื่อมาร์โลว์พยายามนำตัวเขากลับยุโรป เขาไม่ยอมและแอบคลานลงจากเรือตอนกลางคืนเพื่อกลับไปยัง “อาณาจักร” ของเขา เขาลุ่มหลงในอำนาจ เกียรติยศ

เงินทองจนไม่อาจตัดขาดได้ ใน “อาณาจักร” ของเขา เขาคือพระเจ้าของชนพื้นเมือง เขาเป็นผู้ทรงอำนาจที่มีบริวารรายล้อมคอยดูแลรับใช้ เขาสามารถสั่งให้บริวารของเขาออกไปหาของข้างให้ หากผู้ใดซุกซ่อนของข้างไว้ก็就会被ฆ่าตัดศีรษะเสียประจานไว้รอบ ๆ สถานีของเขา บางครั้งเขาสั่งให้บริวารของเขาบุกโจมตีชุมชนอื่น ๆ เพียงเพื่อจะรวบรวมของข้างจากที่ต่าง ๆ มาไว้ที่สถานี เคิร์ตซ์ในตอนนี้อย่างแตกต่างจากคนที่มาร์โลว์เคยได้ยินกิตติศัพท์มานาน มาร์โลว์สงสัยและเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงที่เลวร้ายของเคิร์ตซ์ว่าทุกอย่างเกิดขึ้นจากการที่เคิร์ตซ์เป็นคนขาวเพียงคนเดียวที่เข้ามาอยู่ในป่าลึกท่ามกลางอนารยธรรมและขาดสิ่งเหนี่ยวรั้งจิตใจ อนารยธรรมเหล่านี้จึงค่อย ๆ คืบคลานเข้ามาครอบงำจิตใจของเขา

อย่างไรก็ตามมาร์โลว์สามารถตามตัวเคิร์ตซ์กลับมาได้สำเร็จ เขาแล่นเรือออกจากสถานีชั้นในทันทีในวันรุ่งขึ้น ระหว่างที่เรือแล่นไปตามท้องน้ำที่สงบเงียบ เคิร์ตซ์สบโอกาสนี้ทบทวนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานีชั้นในเป็นครั้งแรก เขาตกใจมากเมื่อมองเห็นความผิดพลาดของตัวเอง เขาเริ่มตระหนักว่าเขาทำผิดอย่างมหันต์ต่อชุมชนต่อชนพื้นเมือง และต่อตนเอง ความมัวเมาในอำนาจ เกียรติ และทรัพย์สินค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เขาเข้าไปอยู่ที่นั่น ความมัวเมาในสิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้เขาเผลอข้ามภวระหนี่ที่อันสูงส่งที่เขามุ่งมั่นจะเข้า

ไปทำความโกลาหลและความไม่สงบที่เกิดขึ้นล้วนมีต้นตอมาจากเขาทั้งสิ้น เหตุการณ์น่าสะพรึงกลัวหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทำให้เขาตกใจและเสียใจมากจนหลุดร่อนคำว่า “น่ากลัว”^{๑๕} ออกมาก่อนสิ้นใจตาย

ตามความคิดของคอนราด เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้กับนักจักรวรรดินิยมทุก ๆ คน หากนักจักรวรรดินิยมเหล่านั้นไม่มีจิตใจเข้มแข็งพอจะควบคุม “อำนาจฝ่ายต่ำ” ของตัวเองได้และปล่อยใจให้หลงไหลไปกับสิ่งชั่วร้ายภายนอก ทอม ลินการ์ด ในนวนิยายเรื่อง *The Rescue*^{๑๖} (ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.๑๙๒๐) เป็นคนชาวอีกคนที่มีความเจตจำนงที่ดีต่อชนพื้นเมือง ทว่าการเข้าไปแทรกแซงกิจการเมืองในอาณานิคมของเขาไม่ได้ปราศจากการมุ่งในลาภ ยศ และสรรเสริญเลย ความหายนะที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ลินการ์ดในเรื่อง *The Rescue* เป็นตัว

ละครที่คล้ายคลึงกับจิมมากที่สุด เขาเป็นนักเดินเรือที่แยกตัวออกมาจากสังคมของคนขาวที่มีการแบ่งชนชั้น และเดินทางเข้าไปสร้างอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ไพศาลแถบน้ำนมลายอำนาจและชื่อเสียงของเขาเป็นที่เคารพยำเกรงของชนพื้นเมืองแถบนั้นมากจนได้รับการขนานนามว่า “ราชาเลาะห์” (Raja Laut) หรือ “เจ้าแห่งท้องทะเล” อันเป็นสมญานามที่เขาไม่เคยได้รับจากคนขาวเลย เขาจึงหลงใหลได้ปลื้มกับสิ่งนี้และวิ่งตามหาอย่างไม่รู้จักที่สิ้นสุด เขามองข้ามความจริงที่สำคัญประการหนึ่งไป นั่นคือ ความสุข อำนาจและเกียรติยศของเขาเป็นเพียงสิ่งเปราะบางที่พร้อมจะแตกเป็นจุลทันทีที่มีคนขาวจากโลกภายนอกกรูเข้ามาในอาณาจักรของเขาเช่นเดียวกับที่อาณาจักรของจิมต้องล่มสลายลงเพราะการเข้ามาของบราวน์

ลินการ์ดเดินทางเข้ามายัง “ชายฝั่งลี้ภัย” (The Shore of Refuge)^{๑๗} ที่เกาะเล็ก ๆ

¹⁵ Joseph Conrad, *Heart of Darkness* (New York : New American Library, 1983), p.92.

^{๑๖} คอนราดหยิบเอาเรื่องราวของลินการ์ดมาเขียนอีกครั้งหลังจากที่เขาทิ้งไปนาน เขาคิดว่าเรื่องราวประเภทนี้จะทำให้งานเขียนของเขากลับมาอยู่ในความนิยมของนักอ่านอีกหลังจากที่เขาประสบความสำเร็จมาแล้วหลายครั้ง เขาเสนอเรื่องราวของลินการ์ดในวัยหนุ่มที่ยังมีไฟฝันลูกโซ่ในนวนิยายเรื่องนี้ ในขณะที่ลินการ์ดใน *An Outcast of the Islands* เป็นตัวละครวัยกลางคนที่สุขุมรอบคอบ ส่วนลินการ์ดใน *Almayer's Folly* เป็นตัวละครที่ค่อนข้างมีอายุมากแล้วและไม่เคยปรากฏตัวในเรื่องเลย ผู้อ่านจะรู้จักเขาผ่านการสนทนาของตัวละครเท่านั้น.

^{๑๗} สันนิษฐานว่าคงเป็นชายฝั่งแถบหมู่เกาะอินดิสตะวันออก ชายฝั่งแห่งนี้ถูกเรียกว่าชายฝั่งลี้ภัยเนื่องจากเป็นที่รวมบรรดาชาวมาเลย์ที่ลี้ภัยการเมืองมา ชนพื้นเมืองเหล่านั้นอยู่ภายใต้การปกครองของเบลอาหรับ (Belarab) ซึ่งหนีทหารชาวดัชต์มาตั้งชุมชนใหม่ที่พร้อมกับบิดานอกจากนี้ยังมีพรรคพวกของเต็งกะ (Tenga) ซึ่งตั้งตัวเป็นศัตรูกับเบลอาหรับ พวกกลุ่มโจรสลัดอีลลันนัส (Illanuns) ภายใต้การนำของดามัน (Daman) และพวกวานิชาวโจ (Wajo) ซึ่งมีฮัสซิม (Hassim) เป็นหัวหน้า ชนพื้นเมืองทั้ง ๔ กลุ่มประกอบกันขึ้นเป็นชุมชนที่ไม่ค่อยมั่นคงเท่าไรนัก พวกเขาจึงต้องการคนขาวที่เข้มแข็งสักคนมาคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้ ทุกฝ่ายจึงหันมาเป็นพันธมิตรกับลินการ์ด.

แห่งหนึ่งแถบหน้าน้ำมลายูเพื่อช่วยเหลือฮัสซิม (Hassim) กอบกู้ราชบัลลังก์ของเขาที่ถูกกลุ่มบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางการเมืองเข้ายึดด้วยความร่วมมือจากทหารชาวดัชต์ ลินการ์ดมีความมุ่งมั่นอย่างสูงที่จะช่วยเหลือฮัสซิมเพราะเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการเสริมสร้างเกียรติยศพร้อมทั้งกระตุ้นให้ชนพื้นเมืองเครพย่าเกรงเขามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้คนทั่วโลกลุกขึ้นมาองผลงานของเขาพร้อมปรบมือให้ด้วยความชื่นชม อย่างไรก็ตามการเข้าแทรกแซงของลินการ์ดไม่ได้ช่วยคลี่คลายสถานการณ์ใด ๆ เลย ตรงกันข้ามกลับเป็นการเข้าไปขมวดปมปัญหาที่มีอยู่แล้วให้แน่นยิ่งขึ้นไปอีก แม้คนขาวที่ได้กลายเป็นชนพื้นเมืองไปแล้วอย่างจอร์เกนสัน (Jorgenson) จะเตือนและแนะนำ ลินการ์ดให้ “กระโดด” ขึ้นเรือแล้วเดินทางออกไปโดยเร็ว เนื่องจากเขาไม่ฟังปรารภนาจะเห็นความวิบัติเกิดขึ้นในชุมชนด้วยน้ำมือของคนขาวอีก คำเตือนของเขาก็จะลอยหายไปในาอากาศ ลินการ์ดยังคงเดินทางช่วยเหลือฮัสซิมด้วยความเชื่อที่ว่าเขาเป็นคนขาว เขาสามารถปฏิบัติ “ภาระของคนผิวขาว” ให้ลุล่วงได้ เขาใช้เวลาสองปีเต็มวางแผนและสะสมกำลังคนกับอาวุธ เขาหาพันธมิตรจากชนเผ่าต่าง ๆ บนเกาะด้วยการให้คำมั่นสัญญาของคนขาวที่จะให้ความคุ้มครองแก่ชนพื้นเมืองเหล่านั้น

ความล้มเหลวของลินการ์ดและความล่มสลายของอาณาจักรแห่งราชาเลาท์เริ่ม

ก่อตัวเป็นเงาดำทะมึนเมื่อเรือของคนขาวจากยุโรปเข้ามาเกยฝั่งที่ชายฝั่งลี้ภัย ท่าทางกระตือรือร้นของลินการ์ดที่จะให้ความช่วยเหลือแก่คนขาวเหล่านั้นสร้างความหวาดระแวงขึ้นในหมู่ชนพื้นเมือง พวกเขาเริ่มคลางแคลงใจว่าหากมีคนขาวบุกเข้ามาทำร้ายพวกเขา ลินการ์ดจะยืนอยู่กับฝ่ายใด เขาจะยืนอยู่เคียงข้างชนพื้นเมืองที่สวามิภักดิ์ต่อเขาหรือจะเข้ากับคนขาวซึ่งมีเชื้อสายเดียวกัน ความระแวงนี้เองที่ทำให้พวกเขาตัดสินใจลักลอบพาตัวมิสเตอร์เทรเวอร์ส (Mr. Travers) กับดัลเคเซอร์ (D'alcazer) ไปเป็นตัวประกัน ความหวาดระแวงของชนพื้นเมืองเหล่านี้เพิ่มปริมาณมากขึ้นเมื่อลินการ์ดพยายามอย่างสุดตัวที่จะช่วยตัวประกันคนขาวออกมาอย่างปลอดภัย

ลินการ์ดหันไปปกป้องคนขาวจนออกหน้าออกตาเมื่อเขาหลงเสน่ห์มิสซิสเทร์-เวอร์ส (Mrs. Travers) ซึ่งเป็นภรรยาของมิสเตอร์เทรเวอร์ส เขาหลงรักและเฝ้าติดตามเธอเกือบตลอดเวลาจนกระทั่งลืมภาระกิจที่เขามีต่อฮัสซิม แม้จอร์เกนสันหรืออิมมาดา (Immada) น้องสาวของฮัสซิมพยายามเรียกให้เขาหันกลับมาองชนพื้นเมืองซึ่งเปรียบเสมือนบุตรของเขาในขณะนั้น เขาไม่อาจรับรู้อะไรนอกเหนือไปจากคนขาวได้อีก จอร์เกนสันโกรธมากเมื่อเขาพามิสซิสเทร์เวอร์สมาถึงไวนบนเรือเอ็มมา (Emma) ที่เขาดูแลอยู่ก่อนจะรีบกลับไปคุ้มกันมิสเตอร์เทรเวอร์สกับดัลเคเซอร์ซึ่งเขาพาไปทิ้งไว้ที่ค่าย

ของเบลอาหรับหลังจากช่วยออกมาได้ การกระทำของเขานอกจากจะก่อให้เกิดความไม่แน่ใจในหมู่ชนพื้นเมืองแล้ว ความไม่แน่ใจนี้ยังนำไปสู่ความแตกแยกระหว่างเผ่าต่าง ๆ จนกระทั่งเกิดศึกสงครามระหว่างเผ่าขึ้น เหตุการณ์บนชายฝั่งเข้าสู่ภาวะตึงเครียดโดยที่ลินการ์ดไม่ทราบอะไรเลย พวกเติงกะและดามันจับตัวฮัสซิมกับอิมมาดาไป จอร์เกนสันส่งมิสซิสเทร์เวอร์สไปค่ายเบลอาหรับเพื่อนำแหวนของฮัสซิมไปแจ้งข่าวร้ายให้ลินการ์ดทราบ ทว่ามิสซิสเทร์เวอร์สกลับเก็บแหวนวงนั้นไว้เงียบเพราะระแวงว่าแหวนวงนั้นอาจทำให้ลินการ์ดทิ้งคนขาวไป จอร์เกนสันเฝ้ารอสัญญาณจากลินการ์ดอย่างทอดท้อ เขาคิดไปว่าลินการ์ดยอมจำนนต่อกองโจรพื้นเมืองเสียแล้ว ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจระเบิดเรือเอ็มมาทันทีเมื่อเติงกะและดามันนำกองเรือมาขู่บังคับเอาดินระเบิดในเรือของเขา แรงระเบิดเหวี่ยงร่างของจอร์เกนสันและชนพื้นเมืองจำนวนมากมายกระจ่ายไปทั่วผืนน้ำบริเวณนั้น การระเบิดของเรือและการตายของชนพื้นเมืองเป็นเครื่องบ่งชี้ความล่มสลายของลินการ์ด เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นข้อพิสูจน์ยืนยันการทรยศของเขาต่อชนพื้นเมือง ชื่อเสียงและแผนการอันสวยหรูของเขาจึงพังทลายลงในพริบตา

ลินการ์ดยอมรับผิดชอบในการกระทำของตน และยินดีเดินทางออกจากชายฝั่งแห่งนั้นทันที เบลอาหรับรู้สึกคลายความกังวลลงสิ้นเมื่อลินการ์ดมากล่าวลากับเขาเนื่องจาก

เขาเชื่อว่า เมื่อคนขาวเดินทางออกไปหมดแล้ว ความสงบสุขจะเกิดขึ้นกับชุมชนของเขาอีกครั้งหนึ่ง จอร์เกนสันมองเห็นข้อเท็จจริงนี้มานานแล้ว เขารู้สึกลงไปกว่านี้อีกว่าความล้มเหลวของลินการ์ดและคนขาวคนอื่น ๆ เกิดขึ้นจากความล้มเหลวในการสร้างความรู้สึกร่วมกันอย่างเหนียวแน่นกับดินแดนอาณานิคมที่เขาเข้าไป คนขาวส่วนมากยังผูกติดอยู่กับชาติพันธุ์ของตนเองมากเกินไป ความหายนะจึงมักเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของการเข้าแทรกแซงกิจการชนพื้นเมืองของคนขาว ในตอนจบของเรื่อง ลินการ์ดต้องรับผลกระทบของตนเช่นกัน บรรดาคนขาวที่เขาเสี่ยงชีวิตเข้าไปช่วยออกมาต่างแล่นเรือจากไปโดยไม่ได้แสดงความซาบซึ้งใด ๆ ต่อการกระทำของเขาเลย ที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้นพวกเขากลับทิ้งให้ลินการ์ดแบกความเสียหายและความอับอายไว้บนบ่าของเขาแต่เพียงผู้เดียว

จากการศึกษาชีวิตและผลงานของคอนราด พบว่าลัทธิจักรวรรดินิยมมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อเขา ประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับลัทธิดังกล่าวนอกจากจะเป็นแรงบันดาลใจให้เขาสร้างสรรค์งานวรรณกรรมออกมาอยู่เรื่อย ๆ ยังเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เขามีมุมมองที่มีอคติต่อโลก แม้ว่าเขาจะมองเห็นมุมที่ดีของจักรวรรดินิยมอังกฤษอยู่บ้างก็ตาม ภาพดำมืดของลัทธิดังกล่าวดูเหมือนจะวนเวียนอยู่ในห้วงความนึกคิดของเขาตลอดเวลา เขาจึงต้องการถ่ายทอดมุมมองมืดของลัทธิ

ดังกล่าวนำออกมาให้ผู้อื่นได้ร่วมรู้สึกและรับรู้
ไปกับเขาด้วยเขาผลิตวรรณกรรมอาณานิคม
ออกมามากมาย เพื่อการศึกษาวิเคราะห์
อำนาจจักรวรรดินิยม และผลกระทบของ
ลัทธิที่อาจเกิดขึ้นได้กับคนขาวและชนพื้นเมือง
เขามีความเชื่ออย่างแนชัดประการหนึ่งว่า
ตราบไคที่นักจักรวรรดินิยมยังพึงความสนใจ

ไปที่ตัวเองและคนขาวมากกว่าชนพื้นเมือง
ดังในกรณีของอัลเมเยอร์ จิม เคิร์ดซ์ และ
ลินการ์ด ความหายนะที่เกิดแก่คนขาวและ
ชนพื้นเมืองจะยังมีให้เห็นอยู่ต่อไป และนี่คือ
เงามืดของลัทธิจักรวรรดินิยมที่ค่อนข้างมืดมิด
นำมาเปิดโปงในงานของเขา

บรรณานุกรม

- Baines, Jocelyn. *Joseph Conrad : A Critical Biography*. New York : McGraw Hill., 1960.
- Conrad, Joseph. *Almayer's Folly*. Middlesex : Penguin Books., 1984.
- _____. *An Outcast of the Islands*. Middlesex : Penguin Books., 1986.
- _____. *A Personal Record*. London : J.M. Dent and Sons., 1912.
- _____. *Heart of Darkness*. New York : New American Library, 1983.
- _____. *Lord Jim*. New York : New American Library, 1961.
- _____. *Notes on Life and Letters*. London : J.M. Dent and Sons., 1928.
- _____. *The Rescue*. Middlesex : Penguin Books., 1985.
- Fleishman, Avrom. *Conrad's Politics : Community and Anarchy in the Fiction of Joseph Conrad*. Baltimore : John Hopkins Press, 1967.
- Goonetilleke, D.C. R.A. *Developing countries in British Fiction*. London : Macmillan, 1977.
- Jaruraksa, Kan-Anek. *The Image of Imperialism in Joseph Conrad's Works*. Bangkok : Chulalongkorn University, 1990.
- McClure, John A. *Kipling & Conrad : The Colonial Fiction*. Cambridge : Harvard University Press, 1981.
- Parry, Benita. *Conrad and Imperialism : Ideological Boundaries and Visionary Frontiers*. London : Macmillan, 1983.
- Warner, Oliver. *Joseph Conrad*. London : Longman, Green and Co., 1960.